

COMMENTAAR BIJ CONCEPT 'CUMULATIEVE EFFECTEN VOORKEURSALTERNATIEVEN PRIORITAIRE ZWAKKE SCHAKELS'

EHS HDV 08-18 projnr 5235233-01

We hebben veel waardering voor deze memo over de uitkomsten van het onderzoek naar de cumulatieve effecten van de voorkeursalternatieven voor de versterking van de prioritaire zwakke schakels.

J.H. Maissan van LNV DRZ West heeft via de Helpdesk Natuur van LNV, Alterra gevraagd deze memo van commentaar te voorzien. We geven hieraan gaarne gevolg en doen dit in de volgorde waarin de verschillende onderwerpen in de nota aan de orde komen.

Aanleiding

Bij de beoordeling van deze memo hebben we niet kennis kunnen nemen van de opgegeven referenties en hebben we geen diepgaande eigen studies kunnen doen. Dat laatste was niet het doel. Er is afgegaan op de memo zelf.

In de memo wordt nadrukkelijk over inzicht in de cumulatieve morfologische én ecologische effecten gesproken. De indruk blijft evenwel bij ons bestaan dat het hier vooral om de morfologische effecten gaat en de ecologische effecten minder aan bod komen. Dat is misschien ook wel logisch, want die effecten zijn ook minder gekend (zie memo p. 6 bovenaan). Naar onze mening dienen de cumulatieve ecologische effecten in de afzonderlijke milieueffectrapportages aan de orde te komen, eventueel na verder onderzoek. Zie als voorbeeld de nu in gang gezette MER Hondsbossche en Pettemer Zeewering, nadat er al eerder een Strategische MER was uitgebracht voor de zwakke schakels in NH.

Doelstelling

Bij de doelstelling van het onderzoek voor deze memo wordt gewag gemaakt van een drietal tijdschalen: 50, 100 en 200 jaar. Naar onze mening is het laatste wel erg ambitieus. Zo'n periode is niet te overzien en het realiteitsgehalte van voorspellingen is dan vrij gering (zie memo p. 6 "Na 50 jaar is het totale zandverlies in de BKL zone vergelijkbaar met de grootte van het zandverlies in het referentie scenario"). Een vooruitblik van 100 jaar lijkt ruim voldoende. Deze visie kwam ook naar voren in de Cie MER bij de versterking van de niet-prioritaire zwakke schakel Kust van Voorne, en op andere plaatsen.

Aanpak

Bij de aanpak is aangegeven dat het gebruikte model PONTOS-ASMITA zich beperkt tot de NH- en ZH-kust, en dan de cumulatieve mariene ecologische effecten beoordeelt. Voor Zeeland wordt verwacht dat de ingrepen aldaar geen morfologische effecten zullen hebben op Holland en Waddenzee. Wij zijn van mening dat er dan nog wel degelijk sprake zou kunnen zijn van ecologische effecten ter plekke en op het land (surfzone en strand, duinen en middels EU-Vogel- en Habitatrichtlijnen beschermde soorten), alsmede er sprake zou kunnen zijn van cumulatieve effecten.

Verderop in de memo wordt immers aangegeven dat er veel onzekerheden bestaan, en wordt niet ondubbelzinnig aangetoond dat er geen (ecologische) cumulatieve effecten zullen optreden.

De laatste alinea van dit hoofdstuk maakt duidelijk waarom er wél sprake zou kunnen zijn van significante (cumulatieve) effecten bij versterking van de zwakke schakels. Een denkbaar cumulatief effect is dat zandsuppleties of winningen van het zand daarvoor, op de ene plek, elders effect hebben, alwaar reeds effecten van de kustversterking van een zwakke schakel aanwezig waren of nog zullen gaan plaatsvinden. Daarbovenop moeten dan nog de frequenties van de reguliere of additionele suppleties, en hersteltijden van de diverse fauna-elementen en habitats in ogenschouw worden genomen, alsmede de logistiek en de uitvoeringsmomenten (mitigatie).

Scenario's

Duidelijk moet zijn dat onder het referentiescenario plaatsvindende activiteiten zoals “voortzetten huidig kustonderhoud en uitbreiding Maasvlakte 2”, alsmede open zetten Haringvlietsluizen etc. een cumulatief effect kunnen sorteren. De laatste twee situaties gaven de Provincie ZH als bevoegd gezag bij de MER versterking zwakke schakel Kust van Voorne, aanleiding tot de eis van nader onderzoek voorafgaand aan de vergunningverlening.

Uitkomsten modelberekeningen

De modelberekeningen beperken zich (zoals gemeld) tot NH en ZH, en louter tot de morfologische effecten. De fysische parameters die verband hebben met mariene ecologie veranderen niet t.o.v. het referentiescenario. De memo (p. 4) beschouwt de bepaling van deze parameters als onvoldoende betrouwbaar waardoor geen uitspraak wordt gedaan over de cumulatieve effecten.

We maken hieruit op dat er veel onduidelijk is en cumulatieve effecten niet uitgesloten, en dus mogelijk en eventueel significant kunnen zijn. Komt bij dat bij zeewaartse voorkeursalternatieven nog wel degelijk sprake zou kunnen zijn van ecologische effecten op het land¹² en op middels EU-Vogel- en Habitatrichtlijnen beschermde soorten³, alsmede er sprake zou kunnen zijn van cumulatieve effecten. Te denken valt aan b.v. afname van *salt spray* en stijging van grondwater. Ook zandsuppleties kunnen wel degelijk significante effecten op beschermde natuur hebben (Slim & Löffler 2007) en mogelijk dus ook cumulatieve effecten veroorzaken.

Achtergrond informatie kustonderhoud

In de memo wordt op p. 5 met “Indien na aanleg van een zeewaartse versterking van de zwakke schakels er relatief meer onderhoudszand nodig is in de kustgedeelten met Zwakke Schakels omdat daar de BKL zone zand verliest kán dat er toe leiden dat er meer strandsuppleties nodig zijn om de BKL zone rechtstreeks te compenseren” een goed voorbeeld gegeven van een mogelijk cumulatief effect! Dit laatste is pas bij een reguliere MER te onderzoeken en vast te stellen.

Informatie uit quick scan rapport

De verstrekte informatie over de *quick scan* van de cumulatieve effecten van kustingrepen op lange en korte termijn lijkt wel plausibel, maar een feitelijk oordeel is pas te leveren in een MER over concrete ingrepen op een concrete locatie. Het blijft van belang om ook bij verwachte geringe effecten te zoeken naar alternatieven, mitigatie enz.; ook bij tijdelijke effecten in de aanlegfase (b.v. bij algehele troebeling, winningslocaties).

De memo geeft aan dat op korte-termijn cumulatieve effecten kunnen optreden. In dat geval is het van belang met alternatieven en/of mitigerende maatregelen rekening te houden met b.v. hersteltijden, het seizoen (afwezigheid van foeragerende vogelsoorten b.v.) e.d.

Passende beoordeling Maasvlakte 2

Hieruit blijkt (alsmede uit de *Habitats regulations guidance note; Alone or in combination*⁴) dat bij cumulatieve effecten de gevolgen van voltooide, goedgekeurde maar nog niet voltooide, nog niet goedgekeurde, en werkelijke ingediende plannen en projecten en/of autonome ontwikkelingen moeten

¹ Onder veel meer: EU Habitattypen 1140 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten, Ht 1310 Eenjarige pioniersvegetatie van slik- en zandgebieden met *Salicornia* ssp. en andere zoutminnende soorten, Ht 2110 Embryonale wandelende duinen, Ht 2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ('witte duinen'), prioritair Ht 2130 Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ('grijze duinen') en Ht 2190 Vochtige duinvalleien. Mogelijk ook *Annual vegetation of drift lines*, een EU Habitattypen (1210) dat niet in Janssen & Schaminée (2003) beschreven is, maar waarschijnlijk wel behoort te worden toegevoegd.

² Realiseer dat bij uitbreiding Maasvlakte 2 o.a. gecompenseerd wordt om Ht 2110 & Ht 2190.

³ Zoals Strandplevier (broedend) en Drieteenstrandloper (niet-broedend).

⁴ http://www.mceu.gov.uk/MCEU_LOCAL/Ref-Docs/EN-HabsRegs-InComb.pdf.

worden meegenomen. Ook al hebben die afzonderlijke plannen of projecten, indien ze al eerder zijn uitgevoerd, geen significant effect, dan kunnen ze dat in gezamenlijkheid nog wel hebben.

Conclusies

In de memo wordt vooral aandacht besteed aan de effecten op de kustmorfologie. Wij ondersteunen de conclusie: “De modeluitkomsten van de sturende fysische parameters zijn van onvoldoende kwaliteit om als basis te dienen voor het beoordelen van cumulatieve ecologische effecten voor de Hollandse kust door middel van expert judgement. Een eindoordeel geven over cumulatieve effecten voor de mariene ecologie is niet mogelijk, mede omdat de kennis over de ecologie van het intergetijdengebied en brandingszone langs de Hollandse kust zeer gering is” (memo p. 7). Ook al omdat “De kennis over de ecologische waarden van het intergetijdengebied en brandingszone langs de Hollandse kust is zeer gering. Een eindoordeel geven over cumulatieve effecten voor de mariene ecologie is daarom niet mogelijk” (memo p. 6).

De besproken ecologische effecten zijn dus te weinig specifiek op niveau van locatie, habitats en soorten om een conclusie over cumulatieve effecten te rechtvaardigen. Dit geldt des te meer voor de aanwezige EU-beschermde habitats en soorten (Natura2000, Vogel- en Habitatrichtlijnen) aan de landzijdige kant van de kust. T.a.v. Zeeland merken we daarom op dat lokaal nog wel degelijk cumulatieve effecten zouden kunnen optreden op het strand of andere landhabitaten.

Aanbevelingen

Indien hier aanbevelingen worden gedaan over de kosteneffectiviteit t.a.v. ontwerpscenario's zouden wij daar ook de ecologische implicaties bij willen betrekken.

Pieter Slim, maart 2008.